

Формування інтересу у студентів-першокурсників вищих медичних навчальних закладів до вивчення іноземної мови

Куліченко А.К.

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя

kulichenkoak@mail.ru

У добу глобалізації та розвою сучасного інформаційного суспільства англійська мова стає дедалі популярнішою. Вона охоплює всі сфери людської діяльності і є провідником у світ науки й техніки, політики, економіки, надійними засобом міжнародної комунікації. Не виняток і медицина.

Сучасні медики працюють в умовах зміненої структури медичного обслуговування, постійного збільшення видань спеціальної медичної літератури іноземною мовою, впровадження новітнього медичного устаткування в систему охорони здоров'я. Все це сприяє підвищенню професійної компетентності фахівця, яка включає в себе не тільки догляд за хворими з основами маніпуляційної техніки, а й знання іноземної мови [4, с. 75]. На думку професора клінічної теорії та етики Копенгагенського університету Г. Вульффа, “людство вступило в епоху медичної англійської мови, яка нагадує добу медичної латини, коли лікарі знову обирають універсальний код спілкування. Сьогодні усі найвпливовіші та важливі медичні журнали, конференції, симпозіуми, з'їзди, наради – англомовні. Варто наголосити на тому, що тоді як у попередні століття нові медичні терміни утворювали за допомогою класичних грецьких або латинських словотворчих формантів (префіксів, коренів, суфіксів), то тепер їх частково або повністю формують зі слів, запозичених із звичайної повсякденної англійської мови. Напр., *bypass operation, clearance, base excess, screening, scanning* тощо. Тож сучасні лікарі з неангломовних країн постали перед вибором – транслітерувати медичні терміни й бути

зрозумілими під час міжнародної наукової дискусії чи перекладати й тлумачити їх рідною мовою” [12, с. 188].

Констатуємо, що вибір у більшості випадків залишається за транскодуванням (транслітерацією та транскрипцією) англійських медичних термінів. Останнім часом в українській науковій медичній мові з’явилися такі слова як “абсорбція”, “адгезія”, “кліринс”, “скринінг” та ін. Разом з цим існує проблема: далеко не всі вітчизняні медики володіють іноземною мовою (англійською) у обсязі, необхідному для розуміння англійськомовних джерел та спілкування. Виникнення проблеми пояснимо тим, що у процесі оволодіння майбутнім фахом у вищому медичному навчальному закладі увагу було недостатньо приділено вивченню іноземних мов, англійської зокрема. Причинами недостатньої уваги є, по-перше, належність навчальної дисципліни “Іноземна мова” до нефахових, по-друге, низький рівень або навіть відсутність інтересу у студентів-першокурсників до її вивчення та поглиблення знань. Тож на сьогоднішній день з цього випливає важливе завдання для всіх викладачів іноземної мови – докласти чималих зусиль (застосувати новітні інформаційно-комунікативні технології, передовий світовий педагогічний досвід тощо), щоб сформувати інтерес у студентів першого курсу вищих медичних навчальних закладів до вивчення іноземної мови, володіння якою б у майбутньому стало запорукою успішного кар’єрного зростання.

У постанові Кабінету Міністрів України “Про Державну національну програму “Освіта” (“Україна XXI століття”) № 896 від 03.11.1993 р. зазначено, що оновлення змісту освіти передбачається за умов відбору та структурування навчально-виховного матеріалу на засадах диференціації та інтеграції; пошуку нових підходів до структурування знань як засобу цілісного розуміння та пізнання світу; широкого застосування нових педагогічних, інформаційних технологій та впровадження модульної побудови навчального матеріалу тощо [3].

В Указі Президента України “Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” № 344/2013 від 25.06.2013 р. йдеться про те, що модернізація і розвиток освіти повинні набути випереджального безперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в Україні та світі. У зв’язку з цим необхідне оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку; побудова ефективної системи національного виховання на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей, забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини, формування соціально зрілої творчої особистості, громадянина України і світу, підготовка молоді до свідомого вибору сфери життєдіяльності тощо [5].

Тому виходячи з української освітньої нормативно-правової бази та розглядаючи питання про інтерес у контексті особистісно-орієнтованого навчання, вважаємо за необхідне звернутися до досвіду прагматичної педагогіки США кінця XIX – початку XX ст., ідеї якої актуальні й зараз.

Предтеча прагматичної педагогіки, американський філософ та психолог В. Джеймз (1842–1910) вважав, що “інтерес – це продовження природних інстинктів. Природні інтереси знаходяться у площині відчуття. Дитина завжди слідує тому, що робить учитель, а не тому, що він каже. Будь-який об’єкт, не цікавий сам по собі, може стати цікавим, якщо його пов’язати з іншим цікавим об’єктом. Ці два пов’язані об’єкти співіснують: цікава частина демонструє свої властивості у процесі співіснування; а отже, нецікаві речі запозичують інтерес, що стає таким же справжнім та сильним, як і будь-яка цікава річ. Із цього всього випливає дуже проста теоретична програма для вчителя про те, чого необхідно дотримуватися, щоб утримувати дитячу увагу: потрібно починати з природних потреб та інтересів дитини і пропонувати об’єкти, які мають деякі безпосередні зв’язки з цими інтересами. Потім поєднати з першими об’єктами та

досвідом більш пізні об'єкти та ідеї, які потрібно прищепити. Варто пов'язати нове зі старим у природний та наочний спосіб так, щоб інтерес, який поширюється від точки до точки, нарешті, охопив усю систему думок” [7, с. 91–96].

У праці “Інтерес та зусилля в освіті” (1913) інший представник прагматичної педагогіки Дж. Дьюї (1859–1952) наголосив: “Це маячня, коли припускають, що дитина отримує більше інтелектуальних та моральних знань, якщо робить усе неохоче, аніж тоді, коли виконує все від усього серця. Інтерес – це об'єднана діяльність” [6, с. 1–2, 15].

У відомого американського психолога Е. Торндайка (1874–1949) є таке тлумачення інтересу: “Прагнення присвятити свої думки та дії певному явищу називається інтересом. Почуття підйому, розумового збудження, тяжіння до предмета називається інтересом. До джерел інтересу належать: закон асоціації – схильність до певної діяльності, що викликає задоволеність, що зберігається і зростає; сила наслідування, знання” [11, с. 53].

Послідовник Дж. Дьюї та основоположник методу проєктів В. Г. Кілпатрик (1871–1965) зауважував, що “все наше життя створене з інтересів” [8, с. 328], та розділяв інтереси на зовнішні й внутрішні: якщо дитина грає на піаніно, бо їй подобається грати на піаніно, якщо дитина вивчає історію, тому що їй подобається вивчати історію, тоді гра на піаніно та історія – внутрішні інтереси. Якщо дитина грає на піаніно, тому що мати пообіцяла їй наприкінці дати шматочок шоколаду, якщо дитина вивчає історію для відмінних оцінок, тоді це зовнішній інтерес, інтерес, що не виникає з самого завдання. Такий інтерес приводить до розпливчастих перспектив щодо здійснення певних намірів та мрій [10, с. 139].

За В.Г. Кілпатриком, цілеспрямованість або інтерес – це розумова настанова на досягнення певної цілі або дія. Тому можемо вважати: цілеспрямована дія = інтерес, що є природним та єдиним базисом для зусилля. Особистість, яка є сукупністю зв'язків формули “Стимул –

Реакція”, проявляється в тому, що людина засвідчує свою присутність там, де їй цікаво. Особистість завжди активна, ця активність приносить справжню задоволеність, а бездіяльність – найвищу незадоволеність. Ототожнення особистості з процесом будь-якого виду праці – це інтерес. Інтерес буває двох видів: прямий – що безпосередньо пов’язаний з певним явищем, предметом – та опосередкований – що проявляється, наприклад, у колективній співпраці, конструктивній творчості і може з часом перерости у прямий інтерес. Для успішного розвитку інтересу вчителю необхідно дотримуватися таких умов: *підбирати та проводити роботу так, щоб вона викликала постійний інтерес в учнів; дати змогу учням усвідомити, що така робота збагачує їх новими знаннями, вміннями та навичками; робота має приносити задоволення та успіх* (курсив наш. – А.К.). Тому метою педагогіки майбутніх поколінь є виховання цільної, величної особистості, яка знаходить інтерес та щастя не тільки в піклуванні про себе, а й про інших, тобто потрібно пробудити в учневі бажання до певної діяльності і спрямовувати його сили та цілі на активне виконання різноманітних завдань [1, с. 33–34, 60, 64, 69, 71].

Крім того, інтерес посилюється в результаті зміни деяких аспектів середовища навчання і ситуативних факторів, таких як навчальні стратегії, подача завдань та структурування досвіду навчання [9, с. 17].

Говорячи про студентський інтерес на заняттях з іноземної мови у медичному університеті, варто звернути увагу на його різновиди (за В.Г. Кіпатриком та Ю Жао) :

– прямий інтерес (direct interest). Для підтримки студентської уваги, проте його важко втримати впродовж тривалого часу. Виконує функцію провідника та мотивації у процесі оволодіння іноземною мовою. Прямий інтерес зазвичай поступово зменшується і зникає разом з ослабленням студентської зацікавленості й поглибленням змісту навчання;

– опосередкований інтерес (indirect interest). Формується серед студентів, стійкіший за прямий інтерес, корисний для активного студентського навчання;

– постійний інтерес (stable interest) з різними функціями, де опосередкований інтерес є відносно постійними і постійний інтерес проявляється за допомогою сублимації опосередкованого інтересу. Формується з опосередкованого інтересу. Звідси термін “розуміння” – це вищий рівень інтересу. Постійний інтерес може бути внутрішньою мотивацією для автономного студентського навчання й змушує навчальний інтерес бути невід’ємною частиною розвитку студентської особистості для засвоєння знань та розширення пізнання [13, с. 308–309].

Тому в процесі навчання іноземної мови викладачі мають звертати увагу на розвиток опосередкованого інтересу. Коли сформовано опосередкований інтерес, його потрібно вчасно закріпити й перетворити на постійний інтерес. Маючи постійний інтерес, студенти вбачатимуть у вивченні іноземної мови приємний та позитивний процес, будуть залюбки отримувати нові знання та матимуть впевненість для досягнення найкращих результатів [13, с. 309].

І. Кузнецова наголошує також на “важливості використання системи мотиваційних прийомів інтелектуально-емоційного стимулювання навчального процесу під час практичних занять з іноземної мови. Це сукупність конкретних взаємопов’язаних дій викладача і студента, що зберігають, підтримують і посилюють інтелектуальний інтерес та емоційне відношення студентів до пізнавальної діяльності та до навчального процесу в цілому” [2, с. 65–66].

До ефективних шляхів формування інтересу у студентів вищих медичних навчальних закладів до вивчення іноземної мови на першому курсі, на нашу думку, належать:

– створення певного контексту на заняттях з іноземної мови. Викладач може, спираючись на зміст навчальної програми, підручника з

дисципліни та поєднуючи те, у чому зацікавлені студенти, створити певний контекст і організувати студентів для проведення рольових ігор у групі. Напр., можна обрати класичний діалог з підручника, розподілити ролі серед студентів (дати змогу їм самостійно обрати певну роль. – А.К.) та, проводячи заняття, зіграти короткий спектакль [13, с. 309]. Рекомендуємо застосовувати цей прийом під час вивчення тем “At the Chemist’s Shop”, “At the Therapist’s. Medical Examination”, “At the Traumatologist’s and the Surgeon’s”, “At the Pediatrician’s” тощо;

– впровадження новітніх методів викладання, беручи до уваги особистісно-орієнтоване навчання. Напр., метод проектів, метод проблем, інтерактивні методи, сугестивно-рефлексивний метод та ін.;

– застосування аудіо-візуальних засобів на заняттях. Напр., якщо дозволяє матеріально-технічний фонд закладу час від часу, проводити аудіювання або перегляди англійською мовою уривків з художніх фільмів, серіалів медичної тематики (“Доктор Хаус”, “Анатомія Грей”, “Доктор Квін: жінка-лікар” тощо) з подальшим виконанням спеціально розроблених завдань;

– читання професійно орієнтованих текстів та застосування специфічної медичної лексики. На думку Н. Сердеги, “в умовах відсутності іншомовного середовища широке використання професійно-орієнтованих текстів формує інтерес студентів до вивчення іноземної мови, з яким пов’язані значні резерви підвищення ефективності навчання мові. Адже у читанні професійно орієнтованих текстів ключове значення має опанування анатомічною, клінічною та фармацевтичною лексикою іноземної мови, володіння якою є важливим компонентом професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності фахівця медичної галузі, а також збагачення словникового запасу майбутніх медиків загальнонавчальною лексикою як основи для плідної інтерактивної мовленнєвої діяльності” [4, с. 76];

– залучення студентів до поза аудиторної роботи. Проведення тематичних виставок, святкових заходів, конкурсів, науково-практичних конференцій різних рівнів. До речі, дуже популярним серед студентів медичного університету є конкурс перекладів, що дає змогу студенту відчувати себе поетом. З власного досвіду констатуємо, що неодноразово студенти-медики були переможцями Всеукраїнських конкурсів перекладів;

– оформлення аудиторії, де проходять заняття. Напр., можна прикрасити аудиторію портретами відомих англійських та американських лікарів, клятвою Гіпократата англійською мовою, цитатами видатних людей тощо;

– перегляд власних принципів, життєвої позиції, формування належних професійних та особистих якостей, повага до дисципліни (стосується викладача). Необхідно бути справедливим, принциповим, доброзичливим, відкритим, вихованим, щирим, стриманим, ерудованим та ін.

Отже, вслід за американською прагматичною педагогікою, інтерес – це діяльність, що пов'язана з особливою увагою до об'єкта чи суб'єкта та сприяє появі думок щодо реалізації певної мети. Під час вивчення іноземної мови виникають такі інтереси: прямий, опосередкований, постійний інтерес. До ефективних шляхів формування інтересу у студентів вищих медичних навчальних закладів до вивчення іноземної мови на першому курсі належать: створення особливого контексту на заняттях з іноземної мови; впровадження новітніх методів викладання; застосування аудіо-візуальних засобів на заняттях; читання професійно-орієнтованих текстів та застосування специфічної медичної лексики; залучення студентів до поза аудиторної роботи; оформлення аудиторії, де проходять заняття; перегляд викладачем-предметником власних принципів, життєвої позиції, формування належних професійних та особистих якостей, повага до дисципліни.

Література

1. Килпатрик В. Х. Основы метода / В. Х. Килпатрик ; пер. с англ. Н. Н. Ильина. – М. ; Л. : Государственное издательство, 1928. – 114 с.
2. Кузнецова І.В. Мотивація щодо вивчення іноземної мови як чинник успішної соціальної адаптації першокурсників у медичному ВНЗ / І.В. Кузнецова // Поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання української та іноземних мов як чинник забезпечення дієвості знань : матеріали науково-методичного семінару, Харків, 26 жовтня 2012 р. – Х. : РВВ ХТЕІ КНТЕУ, 2012. – С. 64–68.
3. Постанова Кабінету Міністрів України Про Державну національну програму “Освіта” (“Україна ХХІ століття”) № 896 від 3 листопада 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п>
4. Сердега Н.О. Вивчення предмету “Англійська мова за професійним спрямуванням” у вищих медичних навчальних закладах / Н.О. Сердега // Сучасні комунікативні методи навчання англійської мови : Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції ЖДТУ. – Житомир : 2014. – С. 75–78.
5. Указ Президента України “Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” № 344/2013 від 25 червня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#n10>.
6. Dewey J. Interest and effort in education / J. Dewey. – N. Y. : Riverside Press, 1913. – 125 p.
7. James W. Talks to Teachers on Psychology : And to Students on Some of Life’s Ideals / W. James. – N. Y. : Henry Holt & Company, 1900. – 305 p.
8. Kilpatrick W. H. The Project Method. The Use of the Purposeful Act in the Educative Process / W. H. Kilpatrick // Teachers College Record. – 1918. – No. 19. – P. 319–334.

9. Subramaniam P.R. Motivational Effects of Interest on Student Engagement and Learning in Physical Education: A Review / P.R. Subramaniam // International Journal of Physical Education. – 2009. – No. 46(2). – P.11–19.
10. Tenenbaum S. William Heard Kilpatrick : Trail Blazer in Education / S. Tenenbaum. – N. Y. : Harper, 1951. – 318 p.
11. Thorndike E. L. The Principles of Teaching. Based on Psychology / E. L. Thorndike. – N. Y. : A. G. Seiler, 1906. – 293 p.
12. Wulff H.R. The Language of Medicine / H.R. Wulff // Journal of the Royal Society of Medicine. – 2004. – No.4. – Vol. 97. – P. 187–188.
13. Zhao Yu. On How to Arouse the Students' Learning Interest in Foreign Language Teaching / Yu Zhao // Proceedings of the 2014 International Conference on Education, Management and Computing Technology. – Beijing : Atlantis Press, 2014. – Vol. 100. – P. 308–312.

Abstract

The article deals with a brief review of the scientific and pedagogical literature (experience of the US pragmatic pedagogy of the late XIXth century – the early XXth century) on the question of interest. The author summarizes that interest is an activity connected with particular attention to the object or subject and contributes to the emergence of thoughts for implementation of a particular purpose. There are such types of interest during foreign language study as direct, indirect and stable.

Besides, the author defines and proposes some reasonable ways of interest formation in the first-year students of higher medical educational establishments during foreign language study. There are such ways as development of a specific context during foreign language lessons; introduction of new teaching methods; usage of audio-visual aids in the classroom; reading of professionally oriented texts and usage of specific medical vocabulary; students' involvement into any out-of-class activity; for lecturers – reconsideration of own principles, life philosophy as well as formation of proper professional and personal qualities.

Опубліковано:

Куліченко А.К. Формування інтересу у студентів-першокурсників вищих медичних навчальних закладів до вивчення іноземної мови / А.К. Куліченко // Problems of spatial development of socio-economic systems: economics, education, medicine. Monograph. – Opole (Poland) : Publishing House WSZiA, 2015. – P. 272 – 279.